

**МІНІСТЕРСТВО АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ ТА ПРОДОВОЛЬСТВА УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКА ДЕРЖАВНА АГРАРНА АКАДЕМІЯ**

Матеріали II науково-практичної інтернет-конференції

**«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВИРОЩУВАННЯ ТА ПЕРЕРОБКИ
ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА»**

17 – 18 квітня 2014 року

Полтава

Матеріали II науково-практичної інтернет-конференції «Актуальні проблеми вирощування та переробки продукції рослинництва» / Редкол.: М. Я. Шевніков (відп. ред.) та ін. Полтавська державна аграрна академія, 2014. - 228 с.

У збірнику тез висвітлено результати наукових досліджень, проведених науковцями Полтавської державної аграрної академії та інших навчальних та наукових закладів Міністерства аграрної політики та продовольства України

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

М. Я. Шевніков - доктор с. – г. наук (*відповідальний редактор*);
О. С. Пипко - кандидат с. – г. наук (*заступник відповідального редактора*);
Г. П. Жемела - доктор с. – г. наук;
О. М. Куценко – професор, кандидат с. – г. наук ;
О. А. Антонєць - кандидат с. – г. наук (*відповідальний секретар*);
О. В. Бараболя - кандидат с. – г. наук ;
Т.О. Белова - кандидат с. – г. наук ;
С. В. Філоненко - кандидат с. – г. наук .

Рекомендовано до друку вченою радою факультету агротехнологій та екології ПДАА,
протокол № 9 від 14 квітня 2014 року

ЗМІСТ

Шевніков М.Я. Продуктивність сої залежно від метеорологічних факторів лівобережної частини Лісостепу України	7
Антонець О.А., Бойко Е.А. Насіннева продуктивність люцерни залежно від сортових особливостей	14
Бараболя О.В., Лук'яненко О. Якість та урожайність гібридів соняшнику залежно від агротехніки вирощування	19
Бараболя О.В., Сиволога С.І. Формування врожайності і якості зерна пшениці озимої залежно від впливу органічних добрив ...	23
Бараболя О.В., Шендрик Е. Вплив сортових особливостей соняшника на якість та вихід олії	25
Баштавенко О.А., Антонець О.А. Формування продуктивності стоколосу безостого залежно від способу сівби і норми висіву	27
Бездудний Г.І., Філоненко С.В. Урожайність буряка цукрового залежно від норм висіву насіння	34
Бєлов Я.В. Застосування мікробіологічних препаратів при вирощуванні лікарських рослин	38
Бєлов Я.В. Перспективні мікробіологічні препарати та вивчення їх дії на продуктивність лікарських рослин	40
Бєлова Т.О. Лікувальні властивості, використання та впровадження в культуру чорнушки посівної	43
Бєлова Т.О. Шоломниця байкальська – перспективна лікарська культура	46
Біленко О.П., Хлистун О.А. Про урожайність сої в Решетилівському районі Полтавської області	48
Біленко О.П. Застосування полімерного покриття і родючість ґрунту	49
Брайко О.В., Бараболя О.В. Вплив сортових особливостей пшениці озимої на урожайність та якість зерна	53

Будник С.В., Антонєць О.А. Вплив ретарданту Біном® 46% в.р.к. на урожайність ячменю ярого.....	57
Гордєєва О. Ф., Онищенко Д. І. Оптимізація удобрення гірчиці сарептської ярої	62
Давиденко В.О., Філоненко С.В. Вплив регуляторів росту на продуктивність буряка цукрового та технологічні якості його коренеплодів	65
Данилець І. О., Бєлова Т.О. Перспективи введення в культуру шавлії лікарської в господарствах різних форм власності	68
Дворник В.І., Філоненко С.В. Продуктивність буряка цукрового залежно від способів основного обробітку ґрунту	71
Єрмаков С.В., Бєлова Т.О. Фармакологічні властивості, біологічні особливості та технологія вирощування гісопу лікарського	76
Звонар Л.М. Актуальність збереження родючості ґрунтів	78
Копейкін В. І., Філоненко С.В. Зернова продуктивність гібридів кукурудзи іноземної селекції	81
Кочєрова Л.О., Філоненко С.В. Продуктивність буряка цукрового та технологічні якості його коренеплодів залежно від застосування мікродобрих	86
Кулібаба А.В., Антонєць О.А. Продуктивність конюшини лучної залежно від елементів технології вирощування	89
Кулібаба М.Ю. Вплив строків сівби та обробки рослин біопрепаратом ризогумін на розвиток бульбочкового апарату рослин сої	99
Лашко В.А., Антонєць О.А. Вплив строків сівби на формування урожайності соняшнику	102
Литвиненко О.С., Бєлова Т.О. Біологічні особливості та технологія вирощування картоплі	107
Литвиненко Т.В., Петрова В.С. Дослідження кондиційності насіння	110

Мандзюк Р.А. Система нульового обробітку ґрунту. переваги і недоліки системи no-till.....	114
Меріуц О. Д., Філоненко С.В. Продуктивність та якість коренеплодів буряка цукрового за внесення ґрунтових гербіцидів.....	119
Міленко О. Г. Забур'яненість соєвого агрофітоценозу залежно від сорту, норм висіву та способів догляду за посівами	123
Москаленко Л.В. Мікродобрива та їх застосування на посівах сої	126
Орихівська О.М. Збереження чорноземів і довкілля при застосуванні амофосфогіпсу.....	129
Пастушенко О.А., Антонєць О.А. Урожайність зеленої маси суданської трави залежно від сортових особливостей	133
Пипко О.С., Корсун І.В. Вплив строків скошування і деяких прийомів агротехніки на насінневу продуктивність люцерни	138
Писаренко П.В., Березницька Т.І. Вплив мікробіологічних препаратів (поліміксобактерину та діазобактерину) на ріст і розвиток алтеї лікарської	141
Пушкар З.М., Філоненко С.В. Вплив мікродобрив на врожайність та якість насіння буряка цукрового	144
Смірнова Г.С., Антонєць О.А. Урожайність насіння суданської трави залежно від способу сівби і норми висіву	148
Сопінська С.В., Філоненко С.В. Вплив калійних добрив на врожайність та технологічні якості коренеплодів буряка цукрового	155
Стегній Т.М., Ткаченко Т.В. Використання у бджільництві соків, настоек, відварів рослин для стимулювання розвитку бджолиних сімей	160
Супруненко О.О., Філоненко С.В. Вплив сортових властивостей на продуктивність та технологічні якості коренеплодів буряка цукрового	165
Тараненко С.Г., Філоненко С.В. Формування врожайності та якості цукросировини гібридів буряка цукрового вітчизняної та зарубіжної селекції	169
Тригуб О.В. Результати агротехнологічного вивчення гречки різного еколого-географічного походження	

	172
Федорченко М.О., Бєлова Т.О. Історія культури картоплі	176
Філіпась Л.П., Біленко О.П. Культура для енергетичних плантацій швидкого обороту	180
Філоненко С.В. Насіннева продуктивність висадків буряка цукрового за різних строків їх садіння	182
Філоненко С.В. Формування продуктивності та якості коренеплодів буряка цукрового за позакореневого внесення мікродобрива басфоліар	191
Харченко Ю.В., Харченко Л.Я. Формування продуктивності та якості коренеплодів буряка цукрового за позакореневого внесення мікродобрива басфоліар	200
Холод С.М., Кочерга В.Я. Хвороби найпоширеніших бобових та злакових багаторічних кормових трав в південному Лісостепу України	205
Четверик Л.М., Філоненко С.В. Вплив попередників на врожайність та якість коренеплодів буряка цукрового	209
Шевніков М.Я., Лотиш І.І. Особливості розвитку різних сортів сої в умовах лівобережного Лісостепу України	114
Шовкова О.В. Вплив строків сівби та способів застосування мікродобрив на ріст і розвиток рослин сої	220
Яковенко П.В., Філоненко С.В. Урожайність та посівні якості насіння буряка цукрового залежно від систем хімічного захисту його висадків від бур'янів	224

5. Накопичення та зберігання вологи у ґрунті.
6. Зниження залежності врожаю від погодних умов.
7. Збільшення врожайності культур.

Література:

1. <http://www.online-agro.com/>
2. <http://www.agrocounsel.ru/>
3. В.Ф. Сайко, А.М.Малієнко, Системи обробітку ґрунту в Україні. - К.: ВД «ЕКМО», 2007. - 44 с.

УДК 633.63:632.954

ПРОДУКТИВНІСТЬ ТА ЯКІСТЬ КОРЕНЕПЛОДІВ БУРЯКА ЦУКРОВОГО ЗА ВНЕСЕННЯ ҐРУНТОВИХ ГЕРБІЦИДІВ

Меріуц О. Д., студентка 5 курсу факультету агротехнологій та екології заочної форми навчання

Філоненко С.В., кандидат с.-г. наук, доцент

Полтавська державна аграрна академія

Загальновідомо, що буряк цукровий – найбільш вимоглива серед польових культур до умов вегетації і дуже чутлива до присутності на посівах бур'янів. Розкрити свій біологічний потенціал буряк цукровий може лише на ґрунтах з високим рівнем родючості, чистих від бур'янів і достатнім забезпеченням вологою, світлом та теплом протягом всього періоду вегетації, який триває упродовж 180-200 днів [4].

Актуальність проблеми захисту посівів буряка цукрового від бур'янів не викликає сумнівів, тим більше в умовах, коли потенційна засміченість орного шару в останні роки значно зросла і складає в зоні нестійкого зволоження 1,71 млрд. шт./га. Вважається, що недобір урожаю цукроносної культури через забур'яненість може досягати 60% від потенційного врожаю. Особливо небезпечною є присутність бур'янів в перші вісім тижнів вегетації культури [2].

Для забезпечення необхідного рівня чистоти посівів від бур'янів, потрібно використовувати систему агротехнічних і хімічних прийомів боротьби з ними в усіх полях сівозміни. Адже лише агротехнічними заходами не завжди вдається здолати бур'яни і зараз досить вагомим є хімічний метод боротьби з ними, тобто застосування гербіцидів [5].

Системи захисту буряка цукрового від бур'янів (комбінована і посходова) базуються на раціональному поєднанні захисної дії ґрунтових та посходових гербіцидів. Комбінована система захисту має значну перевагу перед посходовою: у першу чергу, вона значно потужніша, що є вирішальним

фактором в умовах дуже високого рівня потенційного засмічення орного шару ґрунту насінням бур'янів. По-друге, можна заощадити кошти за рахунок зменшення кількості обприскувань посходовими гербіцидами [3].

Отже, враховуючи високу потенційну засміченість ґрунту насінням бур'янів, використання саме ґрунтових гербіцидів доцільне в більшості районів бурякосіяння. Проте, є ціла низка вузьких місць у застосуванні цих хімічних препаратів. Це і не завжди достатній рівень біологічної ефективності і вузький спектр дії гербіцидів, адже одні види гербіцидів знищують, в основному, тільки однодольні бур'яни, інші – тільки дводольні, але посіви буряка цукрового часто засмічені і тими, і іншими, а нерідко ще й багаторічними бур'янами [1]. Крім того, зараз виробництву пропонується багато нових препаратів ґрунтової дії, проте інформації стосовно оптимальних доз їх застосування за тих чи інших умов, на жаль, мало.

В зв'язку з цим, досить актуальним є вивчення нових гербіцидів ґрунтової дії, їх впливу на домінуючі види бур'янів на бурячних полях, а також пошук оптимальних доз їх застосування. Особливо це стосується зони нестійкого і недостатнього зволоження, де знаходиться більшість бурякосіючих господарств.

Дослідження ефективності сумішей ґрунтових гербіцидів на окремі види бур'янів та визначення оптимальної норми внесення препаратів під передпосівну культивуацію на посівах буряка цукрового проводили в польових дослідах відкритого акціонерного товариства «Оржицький цукровий завод» протягом 2013 року.

Об'єктом досліджень були рослини буряка цукрового триплоїдного гібриду урожайно-цукристого напрямку Іванівсько-Веселоподільський ЧС 84, що рекомендований для вирощування у зонах Полісся та Лісостепу України.

Предмет досліджень – суміші ґрунтових гербіцидів та їх вплив на загальну забур'яненість поля, видовий склад бур'янів, урожайність і технологічні якості коренеплодів.

Дослідження проводились за такою схемою:

1. Без гербіцидів і ручних прополювань (контроль).
2. Міжрядний обробіток, без гербіцидів, із двома ручними прополюваннями відразу після першого і другого розпушування ґрунту.
3. Внесення суміші ґрунтових гербіцидів Ептам + Пірамін Турбо у дозі 3 + 4 л/га;
4. Внесення суміші ґрунтових гербіцидів Ептам + Гексилур у дозі 3 + 1 л/га;
5. Внесення суміші ґрунтових гербіцидів Дуал Голд + Ленацил Бета у дозі 1,2 + 1 л/га.

Загальна площа ділянки – 0,98 га, облікова – 0,79 га. Ширина ділянки дорівнювала 4 ширини захвату бурячної сівалки ССТ-12В – 21,6 м.

Повторність досліду триразова, кількість ділянок — 15. Розміщення ділянок і повторень систематичне. Гербіциди вносили під передпосівну культивуацію обприскувачем-підживлювачем ОП-2000-2-01. Витрати робочого

розчину – 300 л/га. На досліджуваних ділянках застосовувалася загальноприйнята технологія вирощування буряка цукрового, за різницею варіантів, де вносилися різні суміші ґрунтових гербіцидів.

Програмою наших досліджень передбачалося проведення таких спостережень, обліків і аналізів:

1. Фенологічні спостереження за початковими фазами росту і розвитку рослин буряка цукрового залежно від застосовуваних сумішей ґрунтових гербіцидів.

2. Облік продуктивної вологи ґрунту на глибині до 1 м через кожні 10 см.

3. Облік бур'янів перед кожним міжрядним обробітком, а також перед збиранням урожаю.

4. Облік урожаю коренеплодів, який проводився методом поділяючого зважування.

5. Визначення цукристості та технологічних якостей коренеплодів.

Більшість культурних рослин є чутливими до дії гербіцидів, які застосовуються на їх посівах. Селективність дії деяких гербіцидів спонукає застосовувати різні дози певних ґрунтових препаратів та їх суміші. Адже при цьому економно витрачаються кошти господарств, посилюється гербіцидна дія і значно розширюється їх спектр застосування.

Проте, деякі збільшені дози, як було доведено дослідженнями провідних науково-дослідних установ, сприяли значному пригніченню культурних рослин, що в подальшому негативно відобразилось на продуктивності та технологічних якостях коренеплодів буряка цукрового. Тому, зрозуміло, значний інтерес становить дослідження впливу різних сумішей ґрунтових гербіцидів на продуктивність цієї культури.

Отримані нами дані свідчать, що найбільший урожай коренеплодів, в середньому, був одержаний на ділянках, де застосовували суміш ґрунтових гербіцидів Дуал Голд + Ленацил Бета (1,2+1 л/га) – 498 ц/га, що на 336 ц/га більше, ніж на контролі, і на 180 ц/га більше варіанту із двома прополками (табл. 1).

Результати наших досліджень також доводять, що досліджувані гербіцидні суміші не мають негативного впливу на цукристість коренеплодів, яка в більшій мірі залежала від погодних умов вегетаційного періоду, ніж від впливу ґрунтових препаратів. Отже, вміст цукру у коренеплодах на відповідних варіантах становив від 17,4 до 17,7%.

Щодо збору цукру, який вважається головним показником бурякоцукрового виробництва, то він виявився максимальним, як і можна було передбачити, на 5 варіанті і становив 87,6 ц/га. Варіанти із Ептамом «відстали» на 6,9-10,9 ц/га.

Отже, враховуючи результати проведених нами досліджень, можна зробити **висновок**, що найбільш ефективною на посівах буряка цукрового у зоні недостатнього зволоження є суміш Дуал Голд + Ленацил Бета (1,2+1 л/га). При цьому досягається найвищий захист відповідної культури від

бур'янів на початкових фазах її розвитку, що, в кінцевому результаті, позитивно відображається на продуктивності буряка цукрового.

Таблиця 1.

Продуктивність буряка цукрового залежно від застосування різних сумішей ґрунтових гербіцидів

Варіанти дослідів	Урожайність, ц/га	Цукристість, %	Збір цукру, ц/га
1. Без гербіцидів і ручних прополювань — контроль	162	17,6	28,5
2. Міжрядний обробіток і два ручні прополювання	318	17,6	55,9
3. Ептам + Пірамін Турбо (3+4 л/га)	442	17,4	76,9
4. Ептам + Гексилур (3+1 л/га)	456	17,7	80,7
5. Дуал Голд + Ленацил Бета (1,2+1 л/га)	498	17,6	87,6
НІР _{0,05}	24,0	0,22	

Взагалі, вибирати ґрунтові гербіциди слід з урахуванням особливостей ґрунтово-кліматичної зони. Тут значення має кількість вологи у верхніх горизонтах ґрунту у весняний період, а також вміст гумусу в його орному шарі. У зоні Степу і частково східного Лісостепу дефіцит її істотно обмежує можливості застосування і ефективність ґрунтових гербіцидів.

На легких ґрунтах норми внесення препаратів повинні бути мінімальними, інакше можна знищити не тільки бур'яни, а й культурні рослини. На глинистих і важких ґрунтах з високим вмістом гумусу норми внесення ґрунтових гербіцидів слід збільшувати, оскільки через високу їх поглинальну здатність середні норми внесення не забезпечують необхідного рівня ефективності їх дії на бур'яни. На ґрунтах, багатих на органіку (торфові), застосовувати ґрунтові гербіциди та їх суміші недоцільно.

Але слід знати, що застосування сумішей ґрунтових гербіцидів не може повністю розв'язати проблему забур'янення посівів буряка цукрового протягом вегетації. Вони є лише допоміжним засобом зменшення чисельності першої, найбільш шкідливої хвилі бур'янів, оскільки вони, як правило, високоефективно діють за достатнього рівня зволоження верхнього шару ґрунту.

Література:

1. Бондарчук А.А. Ґрунтові гербіциди – надійний партнер буряківництва // Цукрові буряки. – 1998. – №5. – С.8-10.

2. Гонтаренко С.М. Посилення фітотоксичної дії гербіцидів //Цукрові буряки. – 2004. – №1. – С.10.
3. Єщенко О.В. Ефективність використання гербіциду Голтікс на посівах цукрових буряків //Цукрові буряки. – 2000. – №6. – С.17.
4. Іващенко О.О., Кунак В.Д. Щоб послабити загрозу забур'янення бур'янів у 2002 р. // Цукрові буряки. – 2001. – №5. – С.5.
5. Сенкевич Г.І. Чисті посіви. Як розробити свою систему захисту від бур'янів // Захист рослин. – 2001. – №6. – С.8.

УДК 633.34 : 631.526.3 : 631.53.048 : 632.51

ЗАБУР'ЯНЕНІСТЬ СОЄВОГО АГРОФІТОЦЕНОЗУ ЗАЛЕЖНО ВІД СОРТУ, НОРМ ВИСІВУ ТА СПОСОБІВ ДОГЛЯДУ ЗА ПОСІВАМИ

Міленко О. Г., асистент

Полтавська державна аграрна академія

Як показує багатовікова практика землеробства, бур'яни завжди присутні у посівах культурних рослин. Шкода від них постійна: як тільки послаблюється увага до заходів боротьби з ними, забур'яненість посівів і шкідливість бур'янів по відношенню до культурних рослин зростає [1].

Загальнобіологічний та гуманітарний аспекти визнають право на існування бур'янистих угруповань, оскільки кожний вид бур'янів – це унікальний генотип із невивченими властивостями, і втрата будь-якого з них призведе до зменшення ботанічного різновиду рослинності. Нині у землеробстві спостерігається зміна уявлення про роль бур'янів в агрофітоценозах. Якщо раніше панівною була концепція знищення бур'янів, то зараз широкого розповсюдження набуває нова концепція – регулювання їх чисельності. Основною підставою для цього є зростаюча загроза забруднення навколишнього середовища пестицидами. Економічно доцільніше – не допустити їх масового поширення до екологічно безпечного рівня, так як бур'яни небезпечні своєю високою чисельністю, а не ботанічною різноманітністю [2].

Найбільшої шкоди сої завдають бур'яни, що сходять раніше, або одночасно з нею, і перебувають у посіві до збирання врожаю. Вони сильно пригнічують сою у перший період вегетації. Якщо ж бур'яни знищують у перші 4 тижні після появи сходів, вони не впливають помітно на врожай, а коли залишаються в посіві у другій половині вегетації, втрати врожаю можуть бути значними [3, 4].

Метою наших досліджень було визначити забур'яненість агрофітоценозу сої звичайного рядкового способу сівби залежно від сорту,